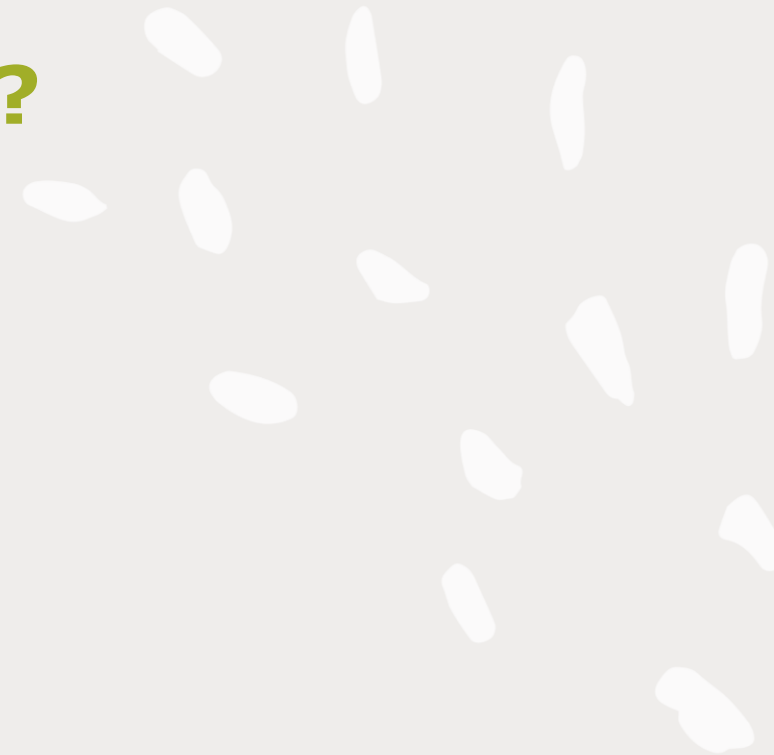

Actiegericht lesgeven over het klimaatvraagstuk

Seminarie 'Klimaateducatie in het hoger onderwijs' | Gent | 29 November 2023

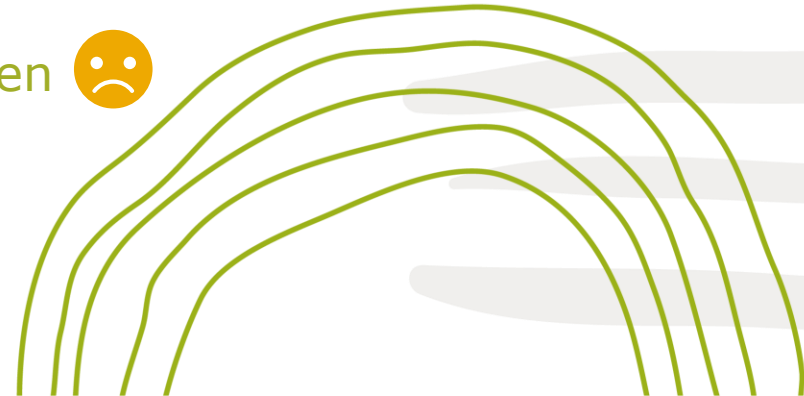
Katrien Van Poeck (ontwikkeld i.s.m. Leif Östman)

WELKOM – WIE IS WIE?

Deze workshop

- **INPUT + GESPREK + OUTPUT**
- Startpunt: jullie vragen & eye-openers, inzichten uit ons onderzoek – en vooral raakvlakken tussen beide
- Input: enkele modellen uit educatief onderzoek aansluitend bij topics die aan bod kwamen in de vragen
- Gesprek: verkennen van verschillende visies, uitwisselen over praktijken, elkaar inspireren en aan het denken zetten
- Output: begin van didactisch ontwerp: (her)formuleren van lesdoelstellingen
- Niet in deze workshop: vervolg: co-creatie van lessen 😞

ONDERWIJS EN ACTIE: 2 HANDEN OP 1 BUIK ?!

Voorwerp van hevig debat...

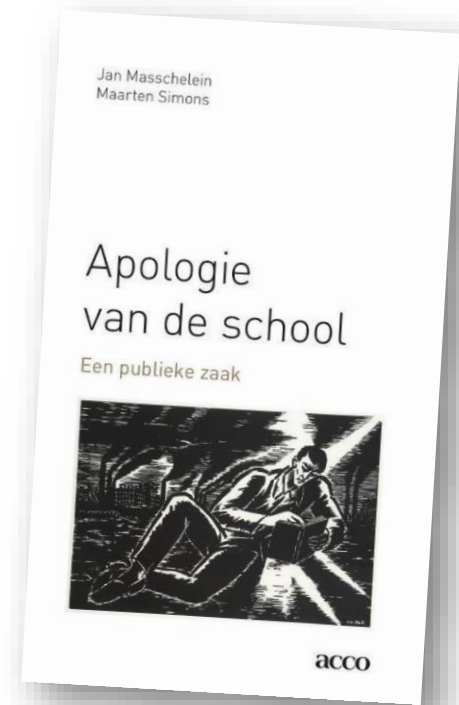
Positie 1: Onderwijs als probleemoplosser?

- De nodige competenties bijbrengen zodat studenten gewenste standpunten, waarden en levensstijlen aannemen en de juiste actie ondernemen

Positie 2: Onderwijs als doel op zich?

- Kritiek op onderwijs als plek om maatschappelijke problemen op te lossen
- Specificiteit van onderwijs = tijd en ruimte creëren die 'niet-productief' is en waar externe eisen (van het huishouden, de arbeidsmarkt, de samenleving en de overheid) voorlopig tussen haakjes worden geplaatst

Voorwerp van hevig debat...

“Education is concerned with enabling people to think for themselves [and] education for sustainable development ... or education ‘for’ anything else is inconsistent with that criterion”

“The real task ... is to think education differently ... in order to shift the very terms through which the ‘education’ part of [Education for Sustainable Development] becomes something more than an instrument that services ethical or political goals established from outside its practices”

Hangt samen met uiteenlopende visies op duurzaamheidseducatie

Wat is jouw visie?

← Exit

Hoe deelnemen?

GHENT UNIVERSITY

1 Ga naar wooclap.com

2 Voer de code van het evenement in de bovenste banner in

Evenementcode
SSEPTS

←

☰

Deelnamelink kopiëren

1 Stuur [@SSEPTS](https://twitter.com/SSEPTS) naar **0460 200 711**

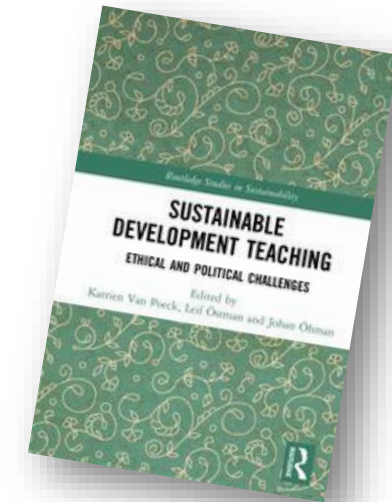
2 Je kan deelnemen

→

Drie onderwijstradities in duurzaamheidseducatie

- FEITEN-GEORIËNTEERDE TRADITIE
- NORMATIEVE TRADITIE
- **PLURALISTISCHE TRADITIE**

→ Bepalen positie in het debat over onderwijs en actie

Öhman, J. and Östman, L. (2019) *Different teaching traditions in environmental and sustainability education*. In: Van Poeck et al. (Eds.) *Sustainable Development Teaching: Ethical and Political Challenges*. London, Routledge, pp. 70-82 (chapter 5).

Geen of/of verhaal: 2 legitieme bekommernissen

Positie 1: Onderwijs als probleemoplosser?

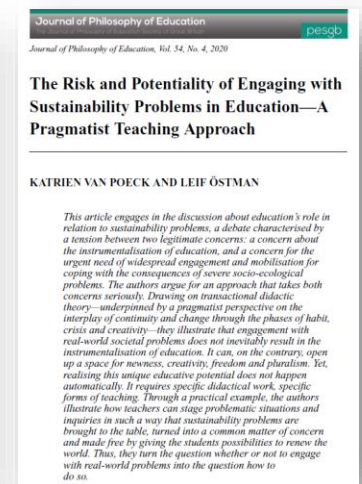
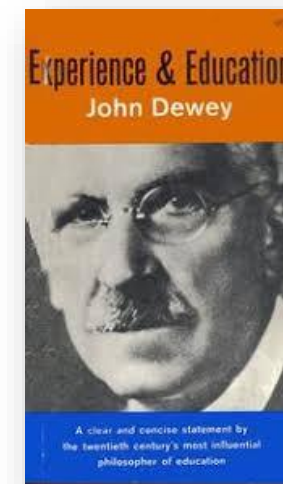
Positie 2: Onderwijs als doel op zich?

Bezorgdheid over de dringende nood aan mobilisatie om de gevolgen van ernstige mondiale problemen het hoofd te bieden

Bezorgdheid omtrent de 'instrumentalisering' van het onderwijs die essentiële waarden zoals democratie, vrijheid, pluralisme en creativiteit bedreigt

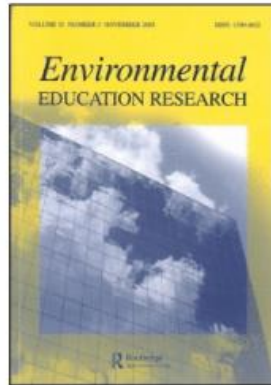
→ **HOE** focussen op actie?

- Studie/inquiry (incl. experimenteren)
- 'Actie' niet vooraf bepaald
- Brede invulling van 'actie'

**ACTIEGERICHT LESGEVEN:
EEN ANTWOORD OP AL UW VRAGEN ?!**

Actiecompetentiebenadering

Environmental Education Research

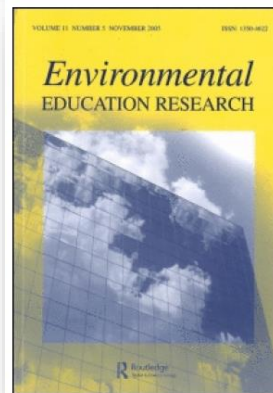
Publication details, including instructions for authors and subscription information:
<http://www.informaworld.com/smpp/title-content=t713416156>

The Action Competence Approach in Environmental Education

Bjarne Bruun Jensen ^a; Karsten Schnack ^a

^a The Royal Danish School of Educational Studies, Copenhagen, Denmark

“Ik voel me wel competent om de feiten over klimaatverandering mee te geven, maar hoe die kennis in actie om te zetten, is iets waar ik zelf wat mee worstel, en is dus ook een uitdaging om aan studenten mee te geven.”

Environmental Education Research

Publication details, including instructions for authors and subscription information:
<http://www.informaworld.com/smpp/title-content=t713416156>

The action competence approach and the 'new' discourses of education for sustainable development, competence and quality criteria

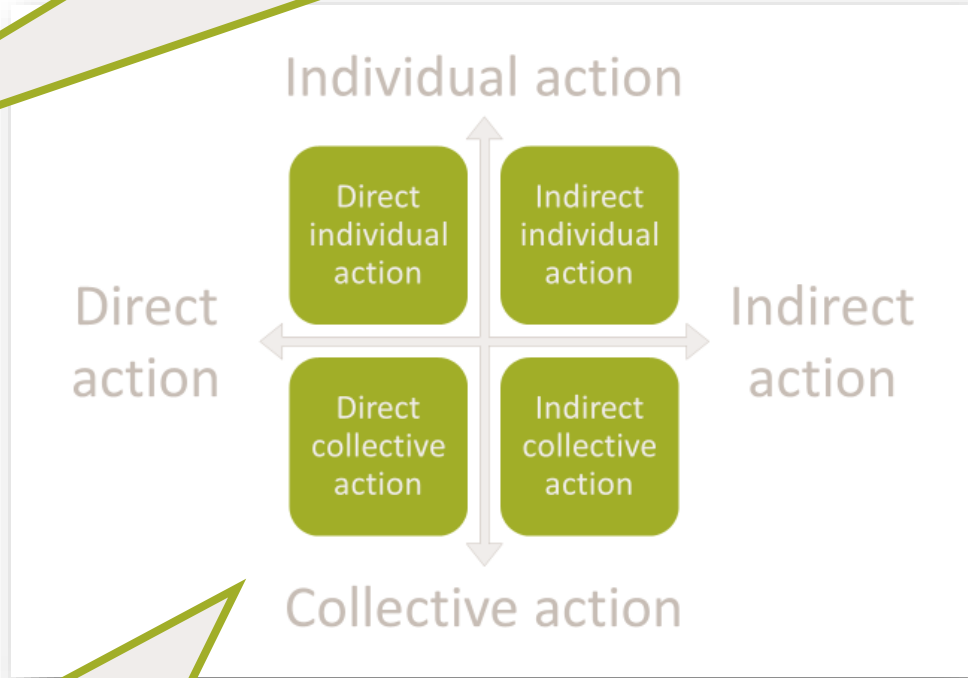
Finn Mogensen ^a; Karsten Schnack ^b

^a University College West, 6705 Esbjerg, Denmark ^b Danish School of Education, DK-2400 Copenhagen NV, Denmark

Online publication date: 17 February 2010

Actiegerichte kennis

“Naar mijn aanvoelen is er veel te weinig aandacht voor de effectieve korte termijn gevolgen van de meervoudige ecosysteem crisis waar we ons in bevinden.”

“Hoe kun je studenten kritisch leren kijken naar bepaalde beleidskeuzes?”

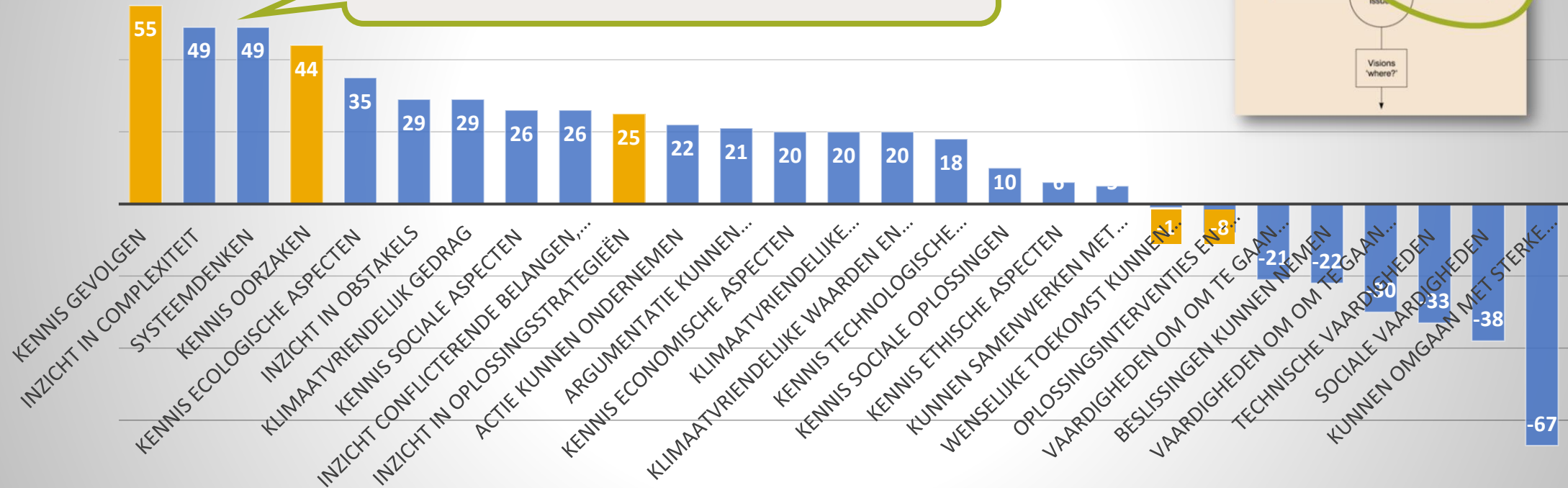
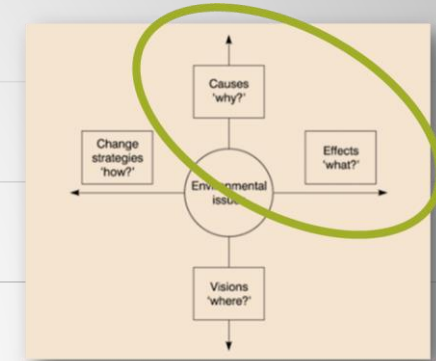
“Greencomp legt nadruk op collectief en individueel initiatief, hoe dit echter te verwerken in curricula.”

Survey klimaateducatie hoger onderwijs

Leeruitkomsten

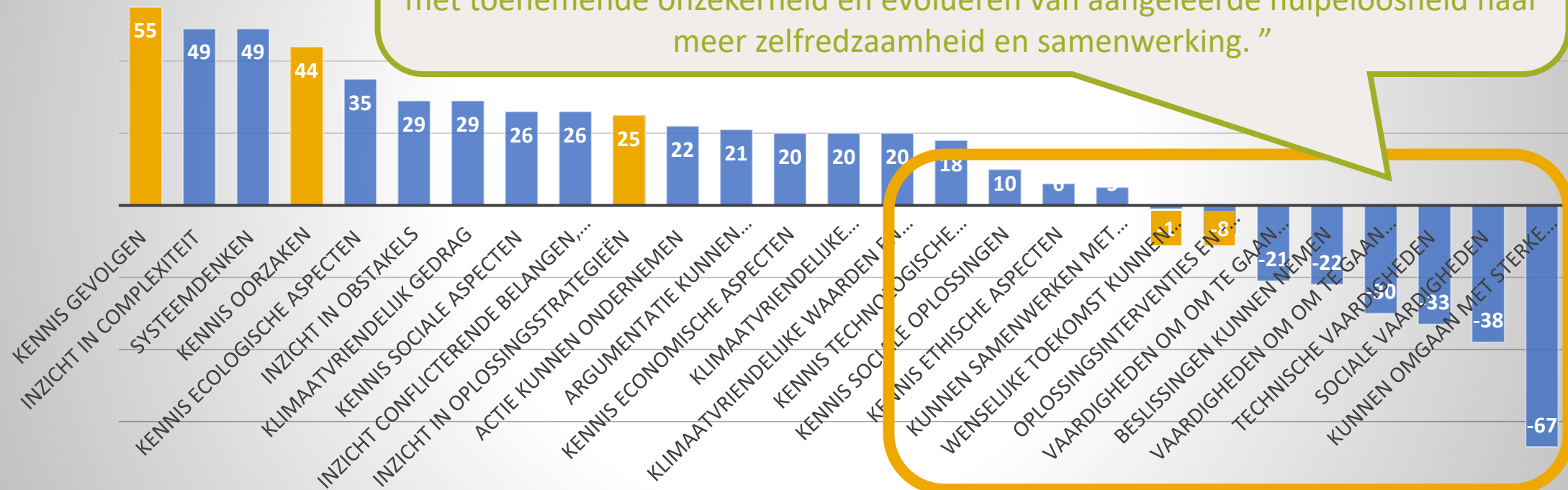
“Angst voor de toekomst”

“Hoe voorkom je reacties als 'pff, we kunnen er zelf toch niets aan doen'?”

Meer dan alleen kennis?

“Jongeren worden niet voorbereid op zaken als het verdwijnen van wat vanzelfsprekend is, maatschappelijke spanningen en conflicten, het moeten afgeven van privileges, het protest van de slachtoffers enzovoort. Een belangrijk deel hiervan is het omgaan met de emotionele kant van verlies ervaring, omgaan met toenemende onzekerheid en evolueren van aangeleerde hulpeloosheid naar meer zelfredzaamheid en samenwerking.”

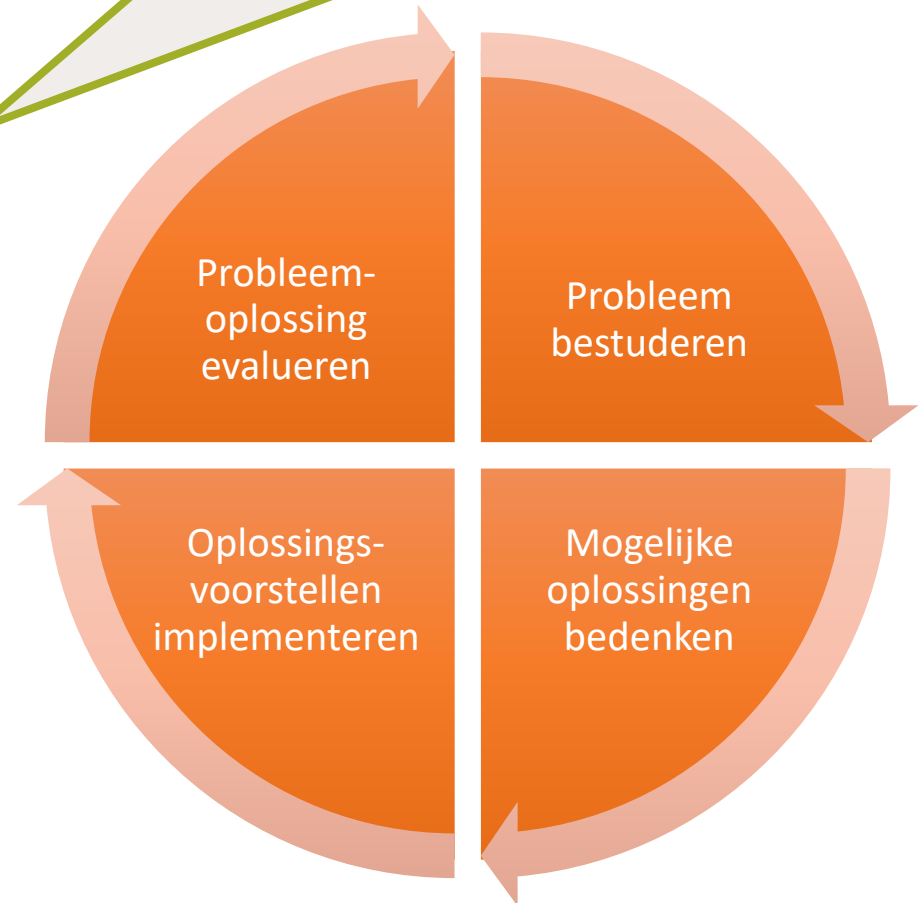
Actiegericht lesgeven

Studenten meenemen doorheen alle fases van een probleemoplossingsproces

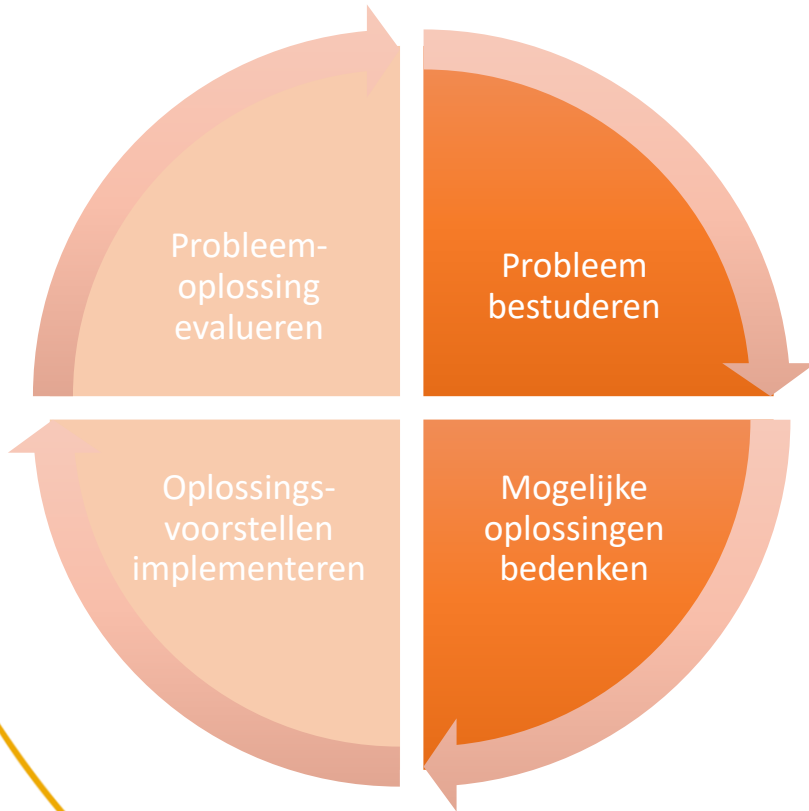
Meer dan kennis alleen!

“Hoe ervoor zorgen dat studenten voldoende naar het bredere plaatje kijken en wat moet je dan allemaal aanreiken opdat ze dit kunnen doen?”

“Een vraag die momenteel voorligt in de Commissie Duurzaam Hoger Onderwijs: welke basiskennis willen we studenten meegeven rond duurzaamheid(/klimaat)?”

Actiegerichte kennis en vaardigheden

Kennis en vaardigheden i.v.m. ...

Het duurzaamheids**PROBLEEM** en de **GEVOLGEN** ervan (*wat?*)

OORZAKEN van het duurzaamheidsprobleem (*waarom?*)

Mogelijke **OPLOSSINGEN** en alternatieven (*waarheen?*)

STRATEGIEËN en mogelijkheden voor verandering (*hoe?*)

Actiegerichte kennis en vaardigheden

“Het voldoende onderbouwd inschatten van het positief effect van acties.”

“Zijn er voorbeelden in het Hoger onderwijs van 'acties' van studenten die: 1) een gevolg zijn van lesactiviteiten; 2) waarbij studenten het gevoel hebben dat ze werkelijk een steentje hebben kunnen verleggen; 3) en daarenboven écht bijdragen aan een klimaatneutrale samenleving?”

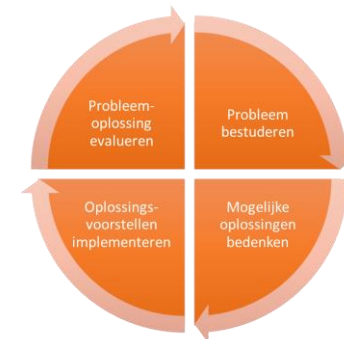
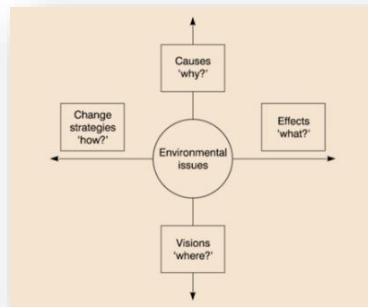
Kennis en vaardigheden i.v.m. ...

DE PRAKTIJK van het streven naar verandering, bv.

- Activiteiten plannen
- Praktische vaardigheden
- Reflecteren op obstakels
- Ervaren hoe samenwerken aan mogelijke oplossingen verschillende – soms cinflicterende – ideeën en belangen met zich meebrengt
- ...

5 domeinen van actiegericht lesgeven

Kennis en vaardigheden i.v.m.

ACTIEGERICHT LESGEVEN IN JOUW ONDERWIJSPRAKTIJK

Actiegericht lesgeven in mijn onderwijspraktijk?

INHOUDEN?

DOELSTELLINGEN?

ACTIVITEITEN?

← Exit

Ghent University

Hoe deelnemen?

1 Ga naar wooclap.com

2 Voer de code van het evenement in de bovenste banner in

Evenementcode
OPSAPT

1 Stuur **@OPSAPT** naar **0460 200 711**

2 Je kan deelnemen

Deelnamelink kopiëren

Actiegericht lesgeven in mijn onderwijspraktijk?

INHOUDEN?

DOELSTELLINGEN?

ACTIVITEITEN?

**IS WAT JE AANREIKT EVENWICHTIG
VERSPREID OVER DE DIVERSE
DOMEINEN?**

**WAT WIL JE EVENTUEEL BIJKOMEND
AANREIKEN? HOE?**

Inspiratie?

Onderwijsdoelen formuleren voor actiegericht lesgeven over duurzaamheidsvraagstukken

Workshop actiegericht lesgeven - Katrien Van Poeck - 29 november 2023

Formuleer doelen voor uw les(sen). Je kan voortbouwen op (een selectie van) onderstaande voorbeelden en/of andere doelen toevoegen. Schenk aandacht aan de verstrengeling van de ecologische, sociale en economische aspecten van duurzaamheidsvraagstukken en formuleer een waaier aan gevarieerde onderwijsdoelen die verschillende domeinen van actiegericht onderwijs bestrijken. Formuleer zo precies mogelijk wat je van de studenten verwacht: weten, kunnen, begrijpen, uitleggen, reflecteren, suggereren, ontwikkelen, beoordelen, enz.?

HET DUURZAAMHEIDSPROBLEEM EN DE GEVOLGEN ERVAN

- Weten dat [probleem] leidt tot [gevolgen]
- Begrijpen hoe [probleem] [gevolgen] beïnvloedt
- Het concept [concept gerelateerd aan het probleem] uitleggen
- Begrijpen hoe [probleem] verschillende [mensen/groepen/gebieden...] op verschillende wijze beïnvloedt
- Het begrijpen van relaties tussen ecologische, sociale en economische aspecten van [probleem], bijvoorbeeld [...]
- Uitleggen hoe verschillende waarden een rol spelen in relatie tot [probleem]
- Uitleggen hoe tegenstrijdige belangen een rol spelen in relatie tot [probleem]
- ...

(GROND)OORZAKEN VAN HET DUURZAAMHEIDSPROBLEEM

- De belangrijkste oorzaken van [probleem] kennen
- Het concept [concept gerelateerd aan de oorzaken van het probleem] uitleggen
- Begrijpen hoe de oorzaak(en) van [probleem] te maken hebben met [specifieke 'grondoorzaken', bv. gerelateerd aan hoe we de samenleving/productie en consumptie organiseren]
- Inzicht hebben in de complexe relaties tussen [oorzaak X] en [oorzaak Y]
- Oorzaken van [probleem] identificeren
- Begrijpen dat verschillende [mensen/groepen/gebieden...] ongelijkmatig hebben bijgedragen aan de oorzaken van [probleem]
- De eigen gevoelens uiten met betrekking tot [probleem] en de ernstige gevolgen ervan
- ...

MOGELIJKE OPLOSSINGEN EN ALTERNATIEVEN

- Weten dat [...] helpt [probleem] op te lossen
- Begrijpen dat [maatregel/actie/beleid/...] nodig is om [probleem] op te lossen
- Het concept [concept gerelateerd aan de oplossing voor het probleem] uitleggen
- Mogelijke oplossingen voor [probleem] opsommen
- Mogelijke alternatieven voor [oorzaak van probleem] opsommen
- Mogelijke oplossingen voorstellen voor [(aspecten van) probleem]
- Mogelijke alternatieven voorstellen voor [oorzaak van probleem]
- Wenselijke toekomstvisies formuleren gerelateerd aan [probleem/oplossing...]
- Verschiedende [alternatieven/oplossingen] evalueren vanuit een ecologisch, sociaal en economisch perspectief

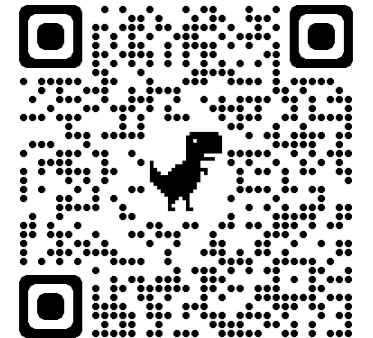
- Ethische waardeoordelen over [alternatief X / oplossing Y] formuleren
- Reflecteren op verschillende waarden die een rol spelen in [alternatief X / oplossing Y]
- Inzicht hebben in tegenstrijdige belangen die op het spel staan bij [alternatief X / oplossing Y]
- De eigen gevoelens uiten met betrekking tot [alternatief X / oplossing Y]
- ...

STRATEGIEËN EN MOGELIJKHEDEN VOOR HET REALISEREN VAN VERANDERING

- Weten hoe in het verleden verandering is gerealiseerd door middel van [voorbeeld(en) van veranderingsstrategieën]
- Weten dat [elk] verandering is gerealiseerd door middel van [voorbeeld(en) van veranderingsstrategieën]
- Begrijpen hoe de realisatie van verandering met betrekking tot [probleem] wordt beïnvloed door [strategie X / actie Y]
- Het concept [concept gerelateerd aan veranderingsstrategieën] uitleggen
- Inventariseren van [strategieën/acties] die kunnen bijdragen aan het realiseren van [alternatief X / oplossing Y]
- Evalueren van [strategie X / actie Y] vanuit ethisch perspectief
- Mogelijke strategieën voorstellen om [alternatief X / oplossing Y] te realiseren
- Een actieplan ontwikkelen voor het oplossen van [(aspecten van) het probleem]
- Acties kunnen categoriseren als indirecte versus directe, en individuele versus collectieve actie
- De eigen gevoelens uiten met betrekking tot [strategie X / actie Y]
- ...

DE PRAKTIJK VAN HET STREVEN NAAR VERANDERING

- Activiteiten plannen die [bijdragen aan mogelijke oplossing X / oorzaak Y van probleem bestrijden]
- Activiteiten implementeren die [bijdragen aan mogelijke oplossing X / oorzaak Y van probleem bestrijden]
- Activiteiten evalueren die [bijdragen aan mogelijke oplossing X / oorzaak Y van probleem bestrijden]
- Weten welke middelen kunnen worden aangewend om [activiteit X] te implementeren
- Weten welke regels moeten worden gevolgd om [activiteit X] te implementeren
- Praktische vaardigheid [X] toepassen op [iets dat nodig is om activiteit X uit te voeren]
- Nadenken over hoe samenwerken aan [activiteit X] verschillende/conflicterende opvattingen en voorkeuren met zich meebrengt
- Bespreken welke obstakels zich voordoen bij [activiteit X] en hoe hiermee wordt omgegaan
- Het plan en de implementatie van activiteiten die [bijdragen aan mogelijke oplossing X / oorzaak Y van probleem bestrijden] evalueren vanuit een ecologisch, sociaal en economisch perspectief
- Een verbeterd plan voor toekomstige acties ontwikkelen op basis van de evaluatie van [georganiseerde activiteiten]
- Evalueren waarom successen en/of mislukkingen plaatsvonden in [georganiseerde activiteiten]
- Evalueren in hoeverre de [georganiseerde activiteiten] bijdragen aan het oplossen van [probleem]
- Waardeoordelen formuleren over activiteiten die [bijdragen aan mogelijke oplossing X / oorzaak Y van probleem bestrijden]
- De eigen gevoelens uiten over activiteiten die [bijdragen aan mogelijke oplossing X / oorzaak Y van probleem bestrijden]
- ...

Actiegericht lesgeven in mijn onderwijspraktijk?

← Exit

Hoe deelnemen?

GHENT UNIVERSITY

- 1 Ga naar wooclap.com
- 2 Voer de code van het evenement in de bovenste banner in

Evenementcode
OPSAPT

- 1 Stuur @OPSAPT naar 0460 200 711
- 2 Je kan deelnemen

Deelnamelink kopiëren

IS WAT JE AANREIKT EVENWICHTIG
VERSPREID OVER DE DIVERSE
DOMEINEN?

WAT WIL JE EVENTUEEL BIJKOMEND
AANREIKEN? HOE?

VERVOLG ?

ACTIE !

LESSEN CREËREN/AANPASSEN

MAAR NIET NU, WANT... GEEN TIJD...

Lesson Design Workshops

- Methode om lesgevers te ondersteunen bij het ontwerpen en uitvoeren van kwaliteitsvolle duurzaamheidseducatie
- ° Leif Östman – TePlab onderzoeksgroep (Laboratory for Teaching Practices)
- ‘Makerspace’ – co-creatie: didactische + inhoudelijke expertise + praktijkervaring
- Principes
 - Startpunt = altijd concrete uitdaging die lesgevers in de praktijk ervaren
 - Transdisciplinaire samenwerking
 - Output = direct bruikbare producten voor lesgevers: lesplannen en –materiaal
 - Co-productie als vorm van collectieve kwaliteitszorg
 - Inbreng van ‘didactische modellen’ (van analytisch → praktisch model)
 - Haalbaar & productief: 3 à 4 bijeenkomsten + tussentijds voorbereidend werk
 - Output delen als educatieve ‘commons’

Voorbeelden

FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN
VAKGROEP POLITIEKE WETENSCHAPPEN
CENTRUM VOOR DUURZAME ONTWIKKELING - CDO

STREVEN NAAR KWALITEITSVOLLE ARGUMENTATIE

Katrien Van Poeck & Ellen Vandenplas | 15 december 2020

UNIVERSITEIT GENT

Lesson Design Workshop 'Integrating sustainability in your course' Part 1: Scope and teaching objectives

Faculty of Engineering and Architecture | Ghent University | 26 September 2023
Katrien Van Poeck (developed in collaboration with Leif Östman)

UNIVERSITEIT GENT TePlab
Development for Teaching Practices

Lektionsverkstad Att integrera hållbarhet i min undervisning

Leif Östman & Katrien Van Poeck

FACULTEIT POLITIEKE EN SOCIALE WETENSCHAPPEN
VAKGROEP POLITIEKE WETENSCHAPPEN
CENTRUM VOOR DUURZAME ONTWIKKELING - CDO

LOKAAL RELEVANTE DUURZAAMHEIDS- VRAAGSTUKKEN ALS VERTREK PUNT VOOR BOEIEND ONDERWIJS

Katrien Van Poeck en Nordin Bigaré | 10 november 2021 | Kindcentrum Straal

SEAS UNIVERSITEIT GENT

Locally relevant real-world sustainability challenges as a trigger for fascinating education

Katrien Van Poeck
Saxelux conference 'Space for sustainability education'
10 November 2021

SEAS
GREEN UNIVERSITY FORMAS

Samen kwaliteitsvolle duurzaamheidseducatie co-creëren

- Hoe kunnen we de resultaten van dergelijke inspanningen wijd verspreiden, delen, en voortbouwen op elkaars werk?
- 'Standing on the shoulders of giants'
- Digitaal platform + opzetten van makerspaces (Lesson Design Workshops of andere vormen van makerspaces)

- “Hoe leerkrachten ontzorgen i.v.m.
- werkwijzen om het klimaatvraagstuk in een vak aan te kaarten?
 - flexibel inspelen op de actualiteit?
 - wegwijs raken in het uitgebreide aanbod aan kaders voor duurzaamheidseducatie?”

Samen kwaliteitsvolle duurzaamheidseducatie co-creëren

- Naar een P2P **PARTNERSCHAP** voor het co-creëren van duurzaamheidseducatie-commons
 - Voor leerplichtonderwijs en lerarenopleiding
 - Op termijn ook voor hoger onderwijs

INTERESSE?

katrien.vanpoeck@ugent.be

BEDANKT!

Prof. Dr. Katrien Van Poeck
katrien.vanpoeck@ugent.be

Ghent University
Centre for Sustainable Development
Coordinator Sustainability Education Research

International Research Environment TePlab
Laboratory for Teaching Practices

